

Överförmyndaren i Vaggeryds Kommun
Överförmyndarkansliet GGVV
overformyndarkansliet-GGVV@varnamo.se

Inspektion enligt 20§ förmyndarskapsförordningen (1995:379) av överförmyndaren i Vaggeryd kommun

Länstyrelsen företog den 10 september 2020 inspektion hos överförmyndaren i Vaggeryds kommun. På grund av pågående pandemi (Covid-19) genomfördes inspektionen genom att ett digitalt möte hölls via Skype. Med anledning av det gemensamma överförmyndarkansliet i Värnamo företogs den inledande delen av inspektionen med genomgång av den årliga redogörelsen för verksamheten gemensamt med överförmyndarna i Värnamo och Gnosjö kommuner, samt överförmyndarnämnden i Gislaveds kommun.

Närvarande vid inspektionen var Joakim Lindberg (enhetschef), Mats Bodestad (överförmyndare i Värnamo kommun), Kenth Williamsson (överförmyndare i Vaggeryd), Stefan Lundell (överförmyndare i Gnosjö), Lis Melin (ordförande Gislaveds överförmyndarnämnd), samt handläggarna Annike Schults, Elma Travancic och Eva Gustafson. Från Länstyrelsen deltog länsjuristerna Anna Isaksson och Linnea Hjorter.

Underlag för inspektionen var den årliga redogörelsen för verksamheten som sänts in till Länstyrelsen, protokoll från föregående inspektion, samt den stickprovsgranskning som genomförts i anslutning till inspektionsbesöket.

Utöver de uppgifter som framgår av verksamhetsredogörelsen (se bilaga) behandlades nedanstående frågor särskilt.

Redogörelse för verksamheten

Organisation

Kansliet upplever att resurserna inte är tillräckliga under ”granskningsperioden”, januari till juni, och har till nästa år efterfrågat en extra tjänst för denna period. Tjänsten ska vara inriktad mot granskning av årsräkningar.

Utbildningstillfällen för nya handläggare blev under våren 2020 inställda på grund av Covid-19, men handläggarna kommer under hösten att gå en digital utbildning. Handläggarna har under våren utbildats internt.

Handläggningsrutiner

När en handläggare är ledig hänvisas till kansliets gemensamma mejladress. Handläggarna ges även behörighet att läsa varandras inkorgar vid frånvaro. Vid mötet framgår även att överförmyndaren hänvisar till kansliets mejladress vid frånvaro.

För bevakning av att handlingar inkommer i tid används funktionen påminnelser i ärendehanteringssystemet. Funktionen upplevs fungera bra.

När kansliet får in en ansökan om förordnande av ställföreträdare kontrolleras att sökanden är behörig att ansöka innan ansökan skickas till tingsrätten. Alla ansökningar som ska beslutas av tingsrätt skickas direkt vidare till domstolen.

Överförmyndarspärade konton

Vid uttag från överförmyndarspärat konto framgår av verksamhetsredogörelsen att kvitton krävs in för inköp, och att kvitton ska inkomma senast tre veckor efter beviljat uttag. Vid ansökningar om överföringar från ett överförmyndarspärat konto till transaktionskontot uppges att utgifterna följs upp i granskning av årsräkningen.

Av verksamhetsredogörelsen framgår att kvitton ibland inkommer i samband med ansökan. Vid mötet framgår att ställföreträdaren i de flesta fall har gjort inköpen med medel från huvudmannens transaktionskonto, och således inte använt sina egna medel. Det framgår vid inspektionsmötet att när ställföreträdare gjort utlägg med egna medel avser det främst förmyndare som gjort utlägg med egna medel för sina barn. Överförmyndaren har i dessa fall kontrollerat att huvudmannen inte lidit skada men har inte vidtagit några åtgärder när huvudmannen inte bedöms ha lidit någon rättsförlust. Att ett utlägg har skett har enligt överförmyndaren inte påverkat bedömningen om huruvida tillstånd till uttaget ska medges.

Länsstyrelsen erinrar om att det av 12 kap. 6 § föräldrabalken (FB) framgår att förmyndare, gode män och förvaltare ska se till att pengar och värdepapper som tillhör den enskilde förvaras så att de inte sammanblandas med tillgångar som ställföreträdaren annars förvaltar. En förmyndare får för den omyndiges räkning enligt 13 kap. 12 § FB endast med överförmyndarens samtycke ta upp lån eller företa någon annan rättshandling som innebär att den omyndige sätts i skuld. Länsstyrelsen konstaterar att förmyndare som gjort utlägg med egna medel ska informeras om att detta är ett otillåtet förfarande och överförmyndaren i varje enskilt fall bör ta ställning till om andra åtgärder erfordras.

Arvodesbeslut

För att avgöra om arvodesbeslut ska skickas till huvudmannen ombeds ställföreträdaren att i den årliga redogörelsen besvara frågan om huvudmannens tillstånd är sådant att han/hon kan yttra sig över begäran om arvode.

Länsstyrelsen informerar om att när huvudmannen helt eller delvis ska betala arvodet bör han eller hon normalt få del av beslutet, och därigenom få möjlighet att överklaga det (se bland annat JO:s protokoll den 24 april 2008, dnr 1202–2008 och JO:s protokoll den 8 december 2009, dnr 5955–2009), och att överförmyndaren i varje enskilt fall bör ta ställning till om huvudmannen bör tillsändas ett eget exemplar av arvodesbeslutet.

Ställföreträdare

Den ställföreträdare som har flest uppdrag har i dagsläget 33 uppdrag och arbetar professionellt med uppdrag. De flesta ställföreträdare har emellertid endast ett uppdrag. Det finns inte någon fastställd övre gräns för hur många uppdrag en ställföreträdare får ha. Istället görs en samlad bedömning bland annat med hänsyn till ställföreträdarens bakgrund, utbildning och erfarenheter från tidigare uppdrag.

Planerade utbildningar för ställföreträdare har under våren 2020 ställts in på grund av situationen med Covid-19. Istället har information erbjudits per telefon. Alla ställföreträdare får även en handbok som kansliet tagit fram.

Vid klagomål mot en ställföreträdare ges ställföreträdaren möjlighet att yttra sig och bemöta klagomålet. Om det behövs utreds frågan ytterligare till exempel genom inhämtande av yttrande från huvudmannens boende. Om överförmyndaren gör bedömningen att ställföreträdaren inte har misskött sitt uppdrag och den som klagat är behörig att begära byte av ställföreträdare tas ett skriftligt beslut om att inte byta ställföreträdare. I annat fall skickas information till den som framfört klagomål om att ärendet kommer avslutas utan ytterligare åtgärd.

Granskningar av årsräkningar

Årets granskning av årsräkningar var vid tidpunkten för inspektionen inte klar. Cirka 90 % av årsräkningarna bedömdes vara färdiggranskade. De årsräkningar som inte är klara har behövts kompletteras eller utredas på annat sätt. Kansliet har också haft mycket sjukskrivningar under våren samt rekryterat ny personal under året, vilket påverkat handläggningstakten.

Stickprovsgranskning

Länsstyrelsen har genomfört en mer djupgående granskning av sex akter (710, 897, 2883, 3176 och 3409). Granskningen har i huvudsak avsett de två senaste åren. Därutöver har Länsstyrelsen i två akter (akt 807 och 2010) särskilt kontrollerat att överförmyndarens granskning av redovisningshandlingar genomförts på ett korrekt vis, och därvid särskilt kontrollerat att överförmyndarens anmärkningar på redovisning lett till att åtgärder vidtagits.

Granskningen ger Länsstyrelsen anledning till följande generell synpunkt samt ytterligare påpekanden avseende nedan angivna akter.

Av till exempel akt 897 framgår det inte av akten att arvodesbeslutet expedierats till huvudmannen. Länsstyrelsen upplyser om att det av akten bör framgå huruvida arvodesbeslutet skickats till huvudmannen eller inte. Se mer under rubrik *Arvodesbeslut* ovan.

Arvodesbesluten innehåller enbart två poster, förvaltning och personlig omvårdnad. Länsstyrelsen konstaterar att detta i och för sig inte är fel, men att det är lämpligt att ett arvodesbeslut innehåller de poster som ett förordnande kan innefatta, det vill säga bevaka rätt, sörja för person och förvalta egendom. Detta för att tydliggöra vad arvodet avser.

Utöver ovanstående generella synpunkter har Länsstyrelsen ytterligare påpekande avseende följande akter.

Akt 710 – godmanskap enligt 11 kap. 4 § FB

Förordnandet omfattar enligt tingsrättens beslut den 11 juni 2004 endast bevaka rätt. Ställföreträdaren har inkommit med en redogörelse årligen mellan 2004 till 2012 och därefter mellan 2015 till 2018. Vid inspektionsmötet framgår att rutinen är att redogörelse ska inkomma varje år men att det i detta fall inte skickats ut någon påminnelse om att inkomma med redogörelse. Länsstyrelsen noterade även vid sin granskning att datumet på aktbilaga 39 förefaller ha blivit felaktigt och att detta bör justeras.

Akt 3176 – förvaltarskap

Granskningen av tillgångsförteckningen är inte diarieförd som en egen händelse. Länsstyrelsen konstaterar att överförmyndaren enligt 16 kap. 4 § föräldrabalken ska göra en anteckning om verkställd granskning på förteckningar, årsräkningen, sluträkningar och handlingar enligt 15 kap. 3 och 8. Dagboksblad ska vidare vara utformade på ett sådant sätt att det är möjligt att med tillgång till endast dagboksbladet fastställa vilka handlingar som kommit in och upprättats (se bland annat JO:s beslut den 5 maj 2009, dnr 1744–2007). Anteckningen om granskningen ska diarieföras och tilldelas en egen post på dagboksbladet.

Länsstyrelsen noterade även vid sin granskning att tillgångsförteckningen är stämplad som inkommen den 30 april 2018, men diarieförd som inkommen den 2 maj 2018. Datumet bör justeras så att det överensstämmer med datum för inkomststämplingen.

I akten finns underlag för omprövning av förvaltarskapet som är stämplade och signerade den 5 mars 2019 respektive 11 maj 2020. De är diarieförda med rubriken ”granskad omprövning förvaltarskap” på dagboksbladet. Länsstyrelsen konstaterar att överförmyndarens ställningstagande inte framgår. Länsstyrelsen konstaterar att det ytterst är överförmyndaren som gör omprövningen huruvida förvaltarskapet ska kvarstå eller ej, och att ställningstagandet i frågan ska framgå av anteckningen. Länsstyrelsen riktar kritik mot överförmyndaren med anledning av den bristande omprövningen av förvaltarskapet.

Av akten framgår att ställföreträdaren inte begär något arvode. Vid inspektionsmötet framgår att ställföreträdaren har ett uppdragsavtal med kommunen.

Länsstyrelsen konstaterar att det av 12 kap. 16 § första stycket FB framgår att förordnade förmyndare, gode män och förvaltare har rätt till ett skäligt arvode för uppdraget och ersättning för de utgifter som har varit skäligen påkallade för uppdragets fullgörande. Beslut om arvode och ersättning för utgifter fattas enligt samma paragraf andra stycket av överförmyndaren. Överförmyndaren bestämmer dessutom i vad mån arvode och ersättning för utgifter ska betalas med medel som tillhör den enskilde. Av 31 § förvaltningslagen (2017:900) framgår vidare att för varje skriftligt beslut ska det finnas en handling som bland annat visar dagen för beslutet, vad beslutet innehåller samt vem eller vilka som har fattat beslutet.

Länsstyrelsen påtalar att det ska framgå av akten att ställföreträdaren begär arvode, om och vilket arvode som betalas och vem som ska stå för arvodet. Det är även viktigt att huvudmannen informeras om beslut om arvode (se rubrik *Arvodesbeslut* ovan).

Akt 3490 - godmanskap enligt 11 kap. 4 § FB

God man förordnades den 29 augusti 2019. Påminnelse till god man om att inkomma med tillgångsförteckning skickades ut den 20 januari 2020 och den 13 mars 2020. Förteckningen inkom den 24 mars 2020, och är granskad samma dag. Av dagboksblad framgår ”förteckning registrerad”. Länsstyrelsen hänvisar till vad som tagits upp om granskning av förteckningar i akt 3176. Länsstyrelsen konstaterar att överförmyndaren bör ha en bevakning på att tillgångsförteckningar inkommer och skicka ut påminnelse när sådan inte inkommer.

Sammanfattande synpunkter

Länsstyrelsen erinrar om bestämmelserna i 12 kap. 6 § FB samt 13 kap. 12 § FB och konstaterar att förmyndare som gjort utlägg med egna medel ska informeras om att detta är ett otillåtet förfarande, och att överförmyndaren i varje enskilt fall bör ta ställning till om andra åtgärder erfordras. Länsstyrelsen upplyser om att det av akten bör framgå huruvida arvodesbeslut skickats till huvudmannen. Länsstyrelsen konstaterar att det i och för sig inte är fel att arvodesbesluten endast innehåller två poster, förvaltning och personlig omvårdnad. I syfte att tydliggöra vad arvodet avser är det dock lämpligt att arvodesbeslut innehåller de poster som ett förordnande kan innefatta, det vill säga bevaka rätt, sörja för person och förvalta egendom. Länsstyrelsen konstaterar att det ytterst är överförmyndaren som gör omprövningen huruvida förvaltarskapet ska kvarstå eller ej, och att ställningstagandet i frågan ska framgå av anteckningen. Länsstyrelsen riktar kritik mot överförmyndaren med anledning av den bristande omprövningen av förvaltarskap. Länsstyrelsen konstaterar att det av 12 kap. 16 § första stycket FB framgår att förordnade förmyndare, gode män och förvaltare har rätt till ett skäligt arvode för uppdraget och ersättning för de utgifter som har varit skäligen påkallade för uppdragets fullgörande. Beslut om arvode och ersättning för utgifter fattas enligt samma paragraf andra stycket av överförmyndaren. Överförmyndaren bestämmer dessutom i vad mån arvode och ersättning för utgifter ska betalas med medel som tillhör den enskilde. Av 31 § förvaltningslagen (2017:900) framgår vidare att för varje skriftligt beslut ska det finnas en handling som bland annat visar dagen för beslutet, vad beslutet innehåller samt vem eller vilka som har fattat beslutet. Länsstyrelsen påtalar att det ska framgå av akten att ställföreträdaren begär arvode, om och vilket arvode som betalas och vem som ska stå för arvodet. Det är även viktigt att huvudmannen informeras om beslut om arvode. Länsstyrelsen konstaterar att överförmyndaren bör ha en bevakning på att tillgångsförteckningar inkommer och skicka ut påminnelse när sådan inte inkommer.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsjurist Anna Isaksson med länsjurist Linnea Hjorter som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Bilaga

Verksamhetsredogörelse inkommen till Länsstyrelsen den 25 augusti 2020.

Kopia till

Kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och kommunens revisorer i Vaggeryd kommun,
info@vaggeryd.se

Riksdagens ombudsmän, JO, JOkansli@jo.se